Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Eduskunta
Talousvaliokunta

Asiantuntijalausunto
8.10.2026

Asia: U 55/2026 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi unionin puolijohde-ekosysteemiä vahvistavasta toimenpidekehyksestä ja asetuksen (EU) 2023/1781 (sirusäädös) kumoamisesta (sirusäädös 2.0)

Tausta

Komission ehdotukset kesäkuun alussa teknologisen suvereniteetin paketiksi kumpuavat suurelta osin muuttuneesta geopoliittisesta toimintaympäristöstä, jossa teknologinen kyvykkyys, datan hallinta ja digitaalinen infrastruktuuri nähdään yhä selvemmin taloudellisen kilpailukyvyn, turvallisuuden ja strategisen autonomian kysymyksinä. Komission arvion mukaan Eurooppa on tullut riippuvaiseksi rajallisesta joukosta EU:n ulkopuolisia toimijoita erityisesti pilvipalveluissa, laskentakapasiteetissa sekä tekoälyinfrastruktuurin ja kriittisten palveluiden tarvitsemissa puolijohteissa. Riippuvuussuhteet voivat altistaa unionin taloudellisille, poliittisille ja turvallisuuteen liittyville haavoittuvuuksille. Teknologisen suvereniteetin vahvistamisen tarve on tunnustettu laajalti, myös yksityisellä sektorilla, ja myös Suomessa.

Niin EU:n kuin Suomenkin on huolehdittava samanaikaisesti sekä resilienssistä että pitkäkestoisen globaalin kilpailukyvyn rakentamisesta. Eurooppa on monella mittarilla takamatkalla puolijohteiden, etenkin kehittyneimpien sellaisten, arvoketjuissa. Ehdotuksen tavoitteena on vahvistaa Euroopan puolijohde-ekosysteemin kilpailukykyä, häiriönsietokykyä ja teknologisia valmiuksia sekä parantaa unionin kykyä varautua puolijohteiden saatavuushäiriöihin ja kriiseihin.

Ehdotuksesta

Sirusäädös 2.0 on jatkoa ensimmäiselle sirusäädökselle, joka tuli voimaan vuonna 2023. Asetusehdotukselle on keskeistä kotimaisen yrityksen määritelmä, joka kattaisi useimmat Euroopan ulkopuoliset luotetut kumppanimaat. Asetusehdotus koostuu kolmesta pilarista:

1) Siruja Euroopalle 2.0 -aloite: Aloite jatkaisi voimassa olevan sirusäädöksen mukaista Siruja Euroopalle -aloitetta, muuttaen sen painopistettä kohti teollista käyttöönottoa. Aloitteella olisi kuusi toiminnallista tavoitetta. Siruja Euroopalle 2.0 -aloitteen täytäntöönpano annettaisiin ensisijaisesti siruyhteisyrityksen tehtäväksi. Aloitetta rahoitettaisiin Horisontti Eurooppa -puiteohjelmasta ja Digitaalinen Eurooppa -ohjelmasta sekä mahdollisesti niiden seuraajista.

2) Toimitusvarmuus ja kysyntä: Vahvistettaisiin puitteet puolijohdeteknologian aloitteille ja strategisille hankkeille. Puolijohdealoitteet vastaisivat

nykyisiä ”avoin tilausvalmistaja” ja ”integroitu tuotantolaitos”. Strategiseksi hankkeeksi tai puolijohdealoitteeksi nimettyihin hankkeisiin sovellettaisiin nopeutettuja lupa- ja muutoksenhakumenettelyjä. Perustettaisiin eurooppalaisen puolijohteiden huippuosaamisalueen tunnus. Hankintaviranomaiset ja hankintayksiköt voisivat edellyttää tietyissä kriittisen infrastruktuurin hankinnoissa toimitusvarmuusilmoitusta, ja ne voisivat täsmentää hankinta-asiakirjoissa toimitusvarmuutta koskevia vaatimuksia, jotka liittyvät julkista hankintaa koskevan sopimuksen kattamiin infrastruktuureihin, laitteisiin tai järjestelmiin sisältyvien puolijohteiden alkuperään.

3) Seuranta ja kriisitoimet: jatkaisi ensimmäisen sirusäädöksen mekanismeja, joilla seurataan puolijohteiden arvoketjua ja reagoitaisiin tarjontahäiriöihin. Perustettaisiin yritysten välinen toimitusketjualusta, johon komissio voisi kohdistaa tietopyyntöjä. Komissio voisi kohdistaa tietopyynnön myös alustaan kuulumattomaan yritykseen. Ensimmäisestä sirusäädöksestä poiketen, komissio voisi tehdä tietopyyntöjä myös, kun kriisivaihetta ei olisi vielä aktivoitu. Kriisivaiheen aktivointi edellyttäisi neuvoston määräenemmistöllä tehtyä päätöstä.

Valtioneuvoston kannoissa lähtökohtaisesti tuetaan asetuksen tavoitteita. Valtioneuvosto pitää tärkeänä asetusehdotuksen tavoitteita vahvistaa EU:n teknologista suvereniteettia ja kilpailukykyä globaalisti sekä parantaa toimitusvarmuutta yhteistyössä luotettujen kumppaneiden kanssa. Suurelta osin tuemme myös asetuksen välineitä. Kotimaisen yrityksen määritelmä sallisi yhteistyön Suomelle tärkeiden kumppanien kanssa.

Pidämme tärkeänä, että asetuksessa huomioidaan Suomelle tärkeät teknologia-alat, kuten kvanttisirut, fotoniikka ja tehoelektroniikan puolijohteet. Korostamme, että toimien tulisi perustua markkinaehtoisuuteen ja kilpailullisuuteen ja unionin varoista jaettavan rahoituksen jakoperusteiden tulisi perustua erinomaisuuteen, ei alueellisiin perusteisiin. Haitalliseen valtiontukikilpailuun johtavaa tilannetta olisi vältettävä. Arvoketjun laajaa huomiointia pidämme myönteisenä. Pidämme kriisivalmiuden parantamista tärkeänä. Toimia tulisi kuitenkin käyttää vain rajatuissa tapauksissa ja oikeasuhtaisesti.

Käsittelyvaiheesta

Ehdotuksen käsittely neuvoston kilpailukyky ja kasvu -työryhmän teollisuus -alatyöryhmässä on alkanut kesäkuussa. Heinä- ja syyskuun aikana on ollut käynnissä artiklakohtainen läpikäynti. Puheenjohtajamaa Irlanti pyrkii viemään neuvotteluja eteenpäin vauhdilla. Käsittelyn tässä vaiheessa korostuvat yleiset alustavat näkemykset ja erilaiset kysymykset. Tässä vaiheessa ehdotus on saanut pääosin positiivisen vastaanoton sekä jäsenvaltioilta, että kentän toimijoilta eikä suuria jakolinjoja ole tunnistettu. Ehdotuksen vaikutukset ovat suurelta osin riippuvaisia tulevan monivuotisen rahoituskehyksen neuvottelujen lopputuloksesta.

Simo Välke
Erityisasiantuntija
Työ- ja elinkeinoministeriö